

גדעון סער

הרצל, הגדול מכולם

השבוע צוין יום הרצל, במלאת 160 שנה להולדתו של בנימין זאב הרצל, המנהיג שהניף את דגל התחייה הלאומית של עמנו. איך לא קם לעם היהודי עתיד הכישרונות, מנהיג לאומי, מדינאי, במשך הגלות? ומה היה ייחודו של הרצל שאפשר לו להטות את ההיסטוריה? הרצל היה פנומן בראש ובראשונה בהספק. הקונטרס "מדינת היהודים" פורסם ב־1896. ב־1904 נפטר הרצל, בגיל 44 בלבד. כלר מר, פעילותו הציונית הענפה – הקונגרסים, הפעילות המדינית, הנעת התנועה הציונית – התרחשה בתוך שמונה שנים בלבד.

שנית, הוא בורך במגוון כישורים ויכולות יוצא דופן. בין המנהיגים הפוליטיים יש המצטיינים בחזונו ובאיריאולוגיה המתוחה דרך להמונים. המוכשרים שבהם הם פורצי הדרך, הסוללים דרך חדשה. אחרים מתברכים בכישרון המעשה, בבניין הכוח, ביכולת להפוך רעיון לתוכנית עבודה ולשנות את המציאות בפועל. בהרצל היה מהכול. הוא הציב רעיון מהפכני ששלהב את רמיונם של המוני היהודים בארצותיהם ומיד ניגש לברוא יש מאין את כלי הביצוע להגשמתו. הוא ידע לשרטט באופן בהיר את ה"מה", ה"לאן" וה"איך".

כשפרץ את הדרך עם "מדינת היהודים" הוא עמד במבחנם של כל המנהיגים שמציינים בים חזון חדש ומהפכני לשינוי המציאות: מבחן ה"לעג". ההתנגדות, האלגו והביטול הגיעו מכל הכיוונים ובעיקר מקרב בני עמנו, אורתודור קסים וחילונים, סוציאליסטים ושמרנים. אבל

מולם עלה, בן לילה, נחשול ענק של התלהבות עממית, אותנטית, של יהודים פשוטים.

על כך העיד הרצל בנאומו בלונדון, זמן קצר אחרי פרסום "מדינת היהודים" (1896): "קריאת הסכמה בקעה ועלתה בכוח אדיר מכל המקומות שבהם סובלים היהודים. אני עצמי לא ציפיתי להתלהבות מדוכה כל כך, ומשום כך החלטתי ללכת הלאה בדרך המעשה... מדינת היהודים אינה עוד בבחינת חלום בודד של יחיד, אלא שבני אדם מרובים בלא מספר שותפים לרעיון זה... ומחר ידע כל העולם שהיהודים רוצים שתהא להם מדינה משלהם".

משראה הרצל שהרעיון מבטא את כמיהתם של יהודים רבים, הוא ניגש למלאכה. כמעט כל דבר חשוב עשה בעצמו, ואף שעבר לצורך כך את ממונו. הרצל יצר תקדים מדהים של תנועה לאומית בינלאומית, לא רק רעיונית אלא גם פוליטית, המתכנסת וקובעת את דרכה באמצעות הקונגרסים הציונים, שהראשון שבהם התכנס בבאול ב־1897. בכך יצר כלי מאחד ומחבר לרצון פוליטי אחד, שהצליח להתגבר על הפיזור הטריטוריאלי והלשוני של העם היהודי.

מדהימה לא פחות הייתה העובדה שהצליח בגיל צעיר (באמצע שנות ה־30 לחייו), ובלי שייצג ישות מדינית, לקיים פעילות מדינית ודיפלומטית ברמה הגבוהה ביותר ולהיפגש עם מנהיגי עולם ומעצמות (דוגמת הקיסר הגרמני הסולטן העות'מני), כדי לנסות לרתום אותם להגשמת הרעיון הציוני. בתקופה קצרה

הוא בנה כלים מעשיים רבים, דוגמת הבנק להתיישבות היהודים והקרן הקיימת לישראל, למימוש חזונו.

אין תמה שבפטירתו נחלשה מאוד התנועה הציונית, בתקופה גורלית לעמנו. רבים סברו רים בטעות שהציונות של הרצל הייתה מנותקת מהיהדות. מקצתם מסלפים בודון. אחרים, בהשפעת רעיונות שהרצל השתעשע בהם בגיל צעיר בטרם סלל את המסלול הציוני.

הדברים הפוכים מהאמת, וחשוב מאוד להציג את העובדות לאשורן, ורצוי במילותיו של הרצל עצמו. בנאומו בקונגרס הציוני הראשון בבאול (1897) הכריז הרצל, כי "הציונות היא שיבתנו אל היהדות עוד לפני שיבתנו לארץ היהודים". עוד קודם לכן, ב"מדינת היהודים" (1896), כתב: "רק אמונתנו העתיקה היא שעזרה לנו לעשותנו לעם אחד".

בנאומו בווינה (1896) הדגיש את כוחה הלאומי המגבש של היהדות: "דוד שגרל כשהוא מרוחק מן היהדות הוא משולל אחד דות זו ואינו מסוגל להתחשב בעבר שלנו כמו שאינו מסוגל לצפות לעתיד".

לתנועה הציונית היו מנהיגים גדולים. ריי כוז יוצא דופן מבחינה היסטורית של מנהיגים בעלי שיעוד קומה בתקופת זמן קצרה יחסית. אבל כהרצל לא היה. לא בסלילת הדרך הלא חדשה, לא באומץ הלב, לא במגוון הכישרון, נות, לא בעוצמת החזון ולא בכוח המעשה.

ח"כ גדעון סער הוא חבר סיעת הליכוד. דבריו פה לקוחים מנאומו בכנסת, השבוע